

es podria al·legar que aquesta forma hagués sorgit a la zona de Lleida, innegablement centre musulmà important. Però justament l'oposició Lleida *trebol*/Tort. *trespol* hauria de ser en sentit contrari; i tots els detalls geogràfics ho tornen inversemblant: *trebol/tribol* més fort que enlloc a Pallars i Ribagorça, *trespol/trispol*, amb -p- més arrelat que enlloc en el P. Val. i a les Illes. En fi l'abundant documentació de *terbòl/enterbolar*, trobada ara en ross. ant., acaba de descartar-ho.

Tanmateix el treball de Krüger constituí un pas en ferm: en fer comprendre que s'havia de partir del verb; i en provar, des del punt de vista de les coses, que era convincent partir de nocions verbals entorn de la idea de «hacer el suelo»; l'exposició completa de les dades que hem fet més amunt, acaba de demostrar-ho. I ara ens cal ponderar com la importància i antiguitat del verb és gran.

En primer lloc, hem tingut la revelació de la importància del rossell. antic *enterbolar*. D'altra banda *trespolar* ja és de l'arcaic llenguatge judeocatalà dels *Dits* de Jahuda, S. XIV, en el sentit de construir el sostre: «Rey qui ajusta molt aver d'assò que pren a la gent, és axí com aquell qui *trespola* sa casa, de so que leva dels fonaments» (§ II, *DAG.*). El cas és que això s'ha d'entendre en el sentit de 'construir la separació entre dos nivells d'edifici' en general, i pensant-ho tant des del punt de vista del qui està sobre com del de sota. Tornem a llegir el passatge infernal de *Canigó*.

També ens ho mostra la 2.<sup>a</sup> documentació: «hagen tan solament de *trespolar* lo primer sostre, y aquest a nivell del corredor» (Cervera, a. 1442); el *DAG.* «*trespollar*: fer el pis, hacer el suelo, enrajolar»; *AlcM* aporta *trespolar* com «fer el paviment d'una casa, d'una habitació» com a balear i com «fer la cobertura d'una casa, sobretot la de canyes damunt la qual han d'anar les teules» com a val.; afegim-hi encara *trespolejar* «trepitjar reiteradament» i *trespoleig*: «l'atentat dels --- que així trepitgen, *trespoleigen* i anul·len l'obra de la Diputació» (AMAlcover, *BDLC* x, 333).

És evident que de *trespolar* sortia *trespol*, que de l'antic *enterbolar* sortien *terbol* i *trebol*, i que aquella forma ha de ser variant d'aquesta. De la procedència verbal en tenim altres testimonis de detall. A Oliana en lloc de *trebol*, diuen *antrebòl*, per a «sostre o teginat», encara amb la *en-* mantinguda del verb *entrebolar/enterbolar*. A Mall. hi ha el verb corresponent al vulgar *trispol* en la forma amb *en-*: «*entrispolar*: cubrir de retjoles o altra cosa un edifici o part d'ell: *solar*», *entrispolat* «sa terra ja vestida am retjoles o lloses», *entrispolada* «s'acció i efecte de cubrir es pissets» registren els diccs. d'Amengual (1857) i Tarongí. També el *DAG.* havia recollit la variant *entrespolar*; si bé després de remetre'ns d'allí a *trespolar*, va oblidar-se ací de donar-ne la documentació.

Podem, doncs, donar per esbrinat que l'origen està en el verb, i que són inseparables les variants *trebol* i *trespol*, *entrespolar* i *trespolar*, *entrebolar* i *entrebolar*. I ja, només, falta trobar un ètmon verbal que doni compte de totes les formes. És ben probable que es tracti del verb ll. INTERPOLARE, que fonèticament les

pot explicar totes; i que, pel seu significat, també s'hi presta. El mot fou ja ben corrent en llatí clàssic; una de les seves accs. més conegudes, la d'«esmunyir una cosa entre d'altres, intercalar-la-hi», ja s'enllaça amb la de 'fer un sostre entre dos pisos' o 'una golfa sota el terrat'; també amb la de fer una part del cobert, que es combina amb altres (terrada amb lloses o amb canyes); encara és més clàssic en la de 'reformar, fer reformes o retocs a un objecte, fer-lo de nou, recompondre'l', que sembla ser l'etimològica (és mot afí a *polire*); i això és el que hem anat veient repetit, pertot, des dels exemples ross. medievals de reparar o refer el terrat, la coberta.

Que tingué forta vida en el llatí tardà i medieval ens ho ensenya l'abundor de glosses, en què apareix amb el sentit de donar a una cosa fesomia variada o pintar-la de coloraines: «*interpolatus*: infoedatus, varieque maculatus sive per intervalla fuscatus», «*interpolata*; interjecta, intervulsa, infuscata, varieque maculata», «*interpolare*: variegare» (*CGL* iv, 99.18, 251.36; v, 658.5; iv, 251.45); i les fonts medievals o de llatí tardà «*interpolare*: novam formam e veterem fingere» en Nonius, «--- variare ---» en Joan de Jànuva; ultracorregit en *interpaulatus* «interruptus, non continuus, alternus», en un doc. tolosà de 1314; *interpolatus* «interruptus» en els *Miracula Rufini*; *interpolate* «interruptae» en la *Crònica* de St. Marçal de Limoges (Du C.).

Doncs, tot plegat, això dóna ja la idea d'un mot amb forta vida en el llatí tardà de les terres veïnes al Pirineu. Des d'aquestes nocions també s'arribava a la idea de 'reparar o renovar' una construcció, un sostre, adornar-lo, o piconar un paviment.

Segurament el mot ens va arribar en moments repetits, d'on les múltiples variants: en part com a cosa hereditària, en part per via semiculta, terme de constructors i reconstructors d'esglésies, castells etc.: d'una banda *entrepolar* etc., d'altra banda *intre(s)polar* i amb metàtesi *entri(s)polar* d'on *trispol*, *tribol*. També va passar al castellà i portuguès en la forma de l'important verb TRIPULAR (*DCEC/DECH*) amb transformacions fonètiques ben paral·leles a les nostres: allí ha restat constantment en la seva originària categoria, i el seu significat ha estat partint també del del llatí, si bé evolucionant en altres direccions: cast. clàssic *tripular* «desechar y reemplazar por otro» (Ss. XVI-XVII), *tripulados* «mezclados, juntos» i *tripularse* «confundirse» [1604], arribant a *tripulado* «multicolor».

En port., on la forma *atripular* que ja apareix en el S. XV, esdevingué el terme per 'barrejar la dotació d'un vaixell, mariners vells i experts amb personal novell', d'on després 'tripular una nau, dotar-la de tripulació'.<sup>3</sup> En el fons també hi ha prou de comú entre les idees de refer la dotació d'un vaixell i refer la construcció, i entre la de 'confondre, barrejar' amb la de la mescla amb què es fa l'argamassa d'*entrebolar* o *trespolar*. En casos més especials les semblances de les formes luso-castellanes, amb les nostres aplicacions, salten a la vista: a Segòvia es diu *entrepollada* «la tierra